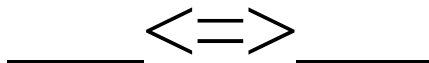

УКРАЇНА ТА СВІТ: ВИМІРИ СЬОГОДЕННЯ

Коллективна монографія

Харків
СГ НТМ «Новий курс»
2024

УДК 001:1
У45

Україна та світ: виміри сьогодення: кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2024. – 220 с.

ISBN 978-617-7886-50-0

DOI: 10.61718/mon-2024-7

Рецензенти

*Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»*

*Погоріла Світлана Григорівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри славистичної філології, педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету*

*Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних інформаційних технологій
Донбаської державної машинобудівної академії*

*Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти та гуманітарних дисциплін
Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського*

Рекомендовано до друку редакційною колегією
Соціально-гуманітарної науково-творчої майстерні «Новий курс»
(протокол № 15-мн від 28.02.2024)

Видавець СГ НТМ «Новий курс» – діяльність у науковій, видавничій,
освітній, творчій, інформаційній сфері з 1989 року.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції:
ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у Global Register of Publishers.
www.newroute.org.ua

Колективна монографія присвячена актуальним питанням розвитку сучасного суспільства. Досліджуються проблеми в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, туризм. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики.

ISBN 978-617-7886-50-0

DOI: 10/61718/mon-2024-7

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

© СГ НТМ «Новий курс», 2024

© Автори, 2024

Зміст

	Стор.
Передмова	5
Розділ перший.	
Освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво.	6
1.1. Основні напрями модернізації світової освітньої системи	6
1.2. Senior preschool students "Soft skills" detection of the state of development by means of creative games	14
1.3. Переосмислення педагогіки англійської мови: інтеграція концептуальних моделей у посткласичний дискурс	19
1.4. Компетентностний підхід при вивченні дисциплін екологічного профілю	22
1.5. Means to Improve Effectiveness of Listening Comprehension in Course of Teaching English in Non-Linguistic Universities	29
1.6. Промоція здоров'я: основні концепції та стратегії	34
1.7. Здоров'язбережувальна складова підготовки фахівців дошкільного профілю	38
1.8. Елементарні способи очищення води	49
1.9. Історико-педагогічні засади проблеми професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії	57
Розділ другий.	
Релігієзнавство, історія, археологія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я.	73
2.1. Олександр (Лесь) Іванович Сердюк та його внесок в театральну культуру м. Харкова і України	73
2.2. Еволюція тероризму як результат розвитку інформаційних технологій в культурних практиках	81
2.3. Роль іменників у граматичному аспекті творів Агати Крісті у збірці «Проблема у Пол'єнсі та інші розповіді»	88
2.4. Особливості перекладу інструкцій медичних інтернет-платформ	90
Розділ третій.	
Економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії.	97
3.1. Ідентифікація чинників впливу на рівень інфляції в Україні засобами економетричного моделювання	97
3.2. Соціальна відповідальність суб'єктів господарювання при розбудові та реалізації проєктів енергосистем із елементами розподіленої генерації	107
3.3. Теоретичні засади фасилітації інтеграційних процесів у психології в контексті співпраці України та ЄС	117
3.4. Теоретичні основи розроблення інформаційної системи аналізу впливу метеорологічних факторів на підняття рівня води річок	128
3.5. Економічні аспекти та тенденції розвитку ринку лазерної техніки та технологій в Україні	130
3.6. Методологічні основи управління проєктом розвитку системи військової освіти в у мовах відсічі збройній агресії Російської Федерації	134
3.7. Концепт «Україна», українські землі та українське суспільство в добу раннього модерного часу (XVI-XVIII століття): дипломатія, політика, культура, ментальність (міжнародно-політичний, інституціональний і соціокультурний дискурси трансформаційних епох) (до 80-річчя Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка)	148

Розділ четвертий.		
Публічне управління, адміністрування, право, цивільна безпека, національна безпека, кібербезпека.	...	164
4.1. Використання кримінального аналізу для виявлення корупційних кримінальних правопорушень	...	164
4.2. Актуальні питання взаємодії підрозділів кримінального аналізу з іншими підрозділами Національної поліції України	...	167
4.3. Місце сімейного права у міжнародно-правовій системі: його основи та джерела	...	170
4.4. The essence of the concept of «urbanised areas» in the context of public administration	...	173
4.5. Digitalisation of local government: key achievements and further prospects	...	178
4.6. Основні заходи щодо захисту населення і території	...	183
Розділ п'ятий.		
Облік, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, туризм.	...	196
5.1. Інновації як чинник підвищення конкурентоспроможності в туризмі	...	196
5.2. Стан та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в північній частині Сумської області	...	208
5.3. Історико-культурні дослідження в туризмі	...	210
5.4. Дослідження ймовірності виникнення стратегічного розриву	...	215
Післямова	...	219

Передмова

Колективна монографія присвячена актуальним питанням розвитку сучасного суспільства. У колективній монографії буде досліджено сучасні проблеми в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії, облік, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, туризм. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики.

Авторський колектив монографії представляють наступні науковці (інформацію подано мовою оригіналу рукопису автора): Shchokina Tetiana Mykolaivna, Soroka Natalia Anatoliivna, Агасієва Олександра Вікторівна, Азарова Анжеліка Олексіївна, Амоша Олена Олександрівна, Андрейців Іванна Богданівна, Артамощенко Вадим Станіславович, Белей Оксана Ігорівна, Бернацький Артемій Володимирович, Вдовиченко Раїса Петрівна, Грабовська Уляна Константинівна, Гриненко Ігор Іванович, Даценко Віта Василівна, Єпик Лариса Іванівна, Завгородня Олена Василівна, Заполовський Микола Володимирович, Здоровець Тетяна Іванівна, Калічак Юрій Львович, Кащей Дарина Григорівна, Кисельов Андрій Олександрович, Коваленко Олександр Вікторович, Коваль Зоряна Остапівна, Космін Леонід Георгійович, Кравець Андрій Сергійович, Краус Олександра Олександрівна, Курчатова Анжеліка Віталіївна, Левицька Анна Іванівна, Лись Дар'я Анатоліївна, Мерчанський Володимир Вікторович, Микитенко Вікторія Володимирівна, Незеленнікова Уляна Дмитрівна, Новікова Анна Віталіївна, Омельчук Ніна Михайлівна, Петренко Наталія Миколаївна, Подрез Юлія Вікторівна, Прокіпчук Артур Андрійович, Рагімлі Захра Бахлул кизи, Сергіна Світлана Володимирівна, Смолій Андрій Валерійович, Сологуб Катерина Віталіївна, Стефанович Павло Іванович, Хоботова Еліна Борисівна, Циватий Вячеслав Григорович, Чернишова Анна Михайлівна, Шапочка Катерина Анатоліївна, Шемаєв Олександр Олександрович, Штаєр Лідія Омелянівна.

Інформаційну базу дослідження становили: нормативно-правові документи, звіти профільних установ, методичні та статистичні матеріали суб'єктів господарювання, матеріали експертних досліджень, аналітичні огляди, опитування, анкетування, наукові та методичні публікації тощо.

3. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. К.: Наук. думка, 1988. 256 с.
4. Гудманян А. Г., Крилова Т. В. Граматика англійської та української мов: конспект лекцій. К.: НАУ, 2009. 64 с.
5. Карамішева І. Д. Контрастивна граMATика англійської та української мов. Нова Книга, 2015. 320 с.
6. Костусяк Н. Морфологічні та семантичні відмінки сучасної української лінгвістичної мови. *Українська мова*, 2013. №4 (48). С. 45-47.
7. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови. Вінниця: Нова Книга, 2004. 272 с.
8. Мусурівська О., Садовник-Чучвага Н. Проблематика визначення типу родової системи сучасної англійської мови. URL: irbis-nbuv.gov.ua/irbis
9. Федоренко О. І., Сухорольська С. М. Граматика англійської мови. Теоретичний курс. Навч. Посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім Івана Франка. 2006. 360 с.
10. Ярошевич І. А. Терміни «граматичне значення», «граматична форма», «граматична категорія» в науковому доробку І. К. Кучеренка. *Українське мовознавство*. К.: Вид. дім Дмитра Бурого, 2004. Вип. 29-30. С. 158-160.
11. Allerton D. J. Valencygrammar. In K. Brown (Ed.) *Theencyclopediaoflanguageandlinguistics*. Kidlington: ElsevierScienceLtd., 2005. P. 4878-4886.
12. Christie A. Problem at Pollensa Bay and other stories. URL: https://royallib.com/read/Christie_Agatha/the_regatta_mystery_and_other_stories.html#204800

Андрейців Іванна Богданівна

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Заповловський Микола Володимирович

Кандидат філологічних наук

ORCID: 0000-0002-0779-710X

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

2.4. Особливості перекладу інструкцій медичних інтернет-платформ

Вступ. Виникнення Інтернету наприкінці 60-х років як ще одного комунікативного каналу передачі даних, а потім як засобу масової комунікації в XXI столітті призвело до появи не тільки глобального інформаційного середовища, але й особливих віртуальних світів, мережних співтовариств, мережної культури й мережної мови, що обслуговують цей сегмент соціальної реальності, що з'явився не настільки давно. Цей «Інтернет-світ» став настільки масштабним, різноманітним і цікавим у своєму розвитку й впливі. Візьмемо до прикладу медичну галузь.

Серед сайтів, які надають можливість доступу до медичних баз даних, безумовним лідером є PubMed MEDLINE. Пошук статей з допомогою MEDLINE може здійснюватися за словами, які зустрічаються в назві статті або рефераті, за прізвищем автора або назвою журналу. Також можна використовувати тезаурус Mesh, який вміщає понад 15000 медико-біологічних рубрик. Для підбирання Mesh існує спеціальний браузер на сайті PubMed, який доцільно використовувати при складанні списку ключових слів. Проста і зручна технологія пошуку статей, а також інформації в клінічних керівництвах представлено на сайті MDConsult. Пошук відбувається в кількох базах одночасно MEDLINE, AIDSLINE, CANCERLIT, HealthSTAR. Багато статей доступні безкоштовно в повнотекстовому режимі.

Медичний переклад є одним з найважливіших і затребуваних видів спеціального перекладу, адже він пов'язаний із життям і безпекою людини. А цей факт, в свою чергу, висуває особливі вимоги до його якості, а також кваліфікації самих перекладачів.

Метою розвідки є аналіз лексичних, граматичних і синтаксичних особливостей перекладу інструкцій на медичних Інтернет-платформах. Відповідно до мети роботи необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) розглянути особливості перекладу тексту веб-сайтів;
- 2) охарактеризувати тексти інструкцій до медичних препаратів;
- 3) дослідити особливості їх перекладу.

Матеріалом дослідження слугували медичні Інтернет-платформи. У ході роботи ми послуговувалися описовим, зіставним та контекстуальним методами дослідження.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, специфіка перекладу веб-сайтів полягає, по-перше, у тому, що текст у цьому випадку не просто носій інформації: найчастіше це основний критерій, яким керується потенційний замовник при виборі послуг тієї або іншої компанії. А по-друге, робота з текстом веб-сайту нерідко вимагає певних знань у сфері верстки і веб-дизайну. Тому перекладачі, що спеціалізуються в цій сфері, повинні мати навички комп'ютерної верстки й базові знання програмних і мережних засобів, що забезпечують роботу веб-сайту, а також розуміти особливості сприйняття Інтернет-сайтів.

Наприклад, оскільки інформація з екрану сприймається гірше, ніж з аркуша паперу, тому текст веб-сайту повинен бути написаний просто, доступно й однозначно. До стилю викладу тексту веб-сайту висувають набагато більш високі вимоги, ніж до багатьох інших текстів, оскільки він націлений на специфічну аудиторію.

У процесі перекладу сайту необхідно враховувати аспекти, які впливають на видимість сайту в пошукових системах. Переклад у цьому випадку буде нерозривно пов'язаний з пошуковою оптимізацією сайту.

Переклад контенту сайту, на перший погляд, мало відрізняється від традиційного бізнесу-перекладу. Однак, під час перекладу необхідно враховувати концентрацію й повторюваність ключових слів. Один з найважливіших етапів роботи – це підбір і узгодження ключових слів із замовником.

Крім безпосередньо перекладу тексту сайту, необхідно також перекласти всі елементи графіки й оформлення: кнопки, меню, флеш-заставки, а також елементи коду сайту, заголовки, позначки-теги та ін.

Переклад сайту – настільки специфічна діяльність, що найчастіше її виділяють в особливий вид послуги, що вже одержав новий термін: локалізація сайту. Під час перекладу сайту потрібно знати й враховувати особливості стилістики вихідних і одержуваних текстів, а також такі параметри, як доступність, простота й лаконічність викладу інформації. Переклад сайту повинен виконувати досвідчений перекладач. Але з іншого боку, адекватний переклад сайту може зробити лише фахівець, що добре розбирається в особливих правилах і законах сучасного Інтернету, а також в HTML-коді веб-документа. Адже переклад сайту, виконаний нехай навіть і професійним перекладачем, але без обліку специфіки всесвітньої мережі, може бути марним. Більше того – він спричинить низьку відвідуваність і, як наслідок – відсутність попиту на товар або послугу. Крім того, навіть окремий веб-сайт – досить складний об'єкт, що містить не тільки текстові блоки, але й графічні елементи – кнопки, банери, логотипи, малюнки. Тому перекладний текст повинен органічно вписуватися в дизайн сайту й не порушувати враження від його перегляду. Таким чином, переклад або локалізація сайту містить у собі: 1) переклад сторінок сайту й адаптація інформації з урахуванням специфіки ринку й національного менталітету; 2) переклад програмних модулів сайту; 3) адаптацію графічного інтерфейсу й коду сайту – меню, кнопок, елементів коду, призначених для пошукових машин; 3) оптимізацію сайту під національні пошукові системи; 4) розробку, тестування й налагодження локалізованого сайту; 5) реєстрацію в іноземних пошукових системах і довідниках.

Локалізація – це багатоцільовий процес адаптації програмного забезпечення до вимог і умов окремих регіональних ринків. В умовах єдиного світового простору, загальної комп'ютеризації й роботи на ідентичному програмному забезпеченні вона стає не просто елементом зручності, але й значимим фактором успішності будь-якої компанії, кожного окремого бізнесу.

Локалізація сайту основну увагу приділяє не правильності передачі змісту, а основним пошуковим запитам. Навіть з урахуванням поширених помилок. Наприклад, якщо проаналізувати пошукові запити за словом «переклад», можна зустріти й «бюро перекладів», й «агенція перекладів», й «агентство перекладів». Таким чином, переклад текстів (контенту) сайту не можна назвати перекладом у традиційному розумінні, – це, радше, передача змісту сайту. Цей переклад суттєво залежить він інформаційного наповнення сайту, тематики та цілей, поставлених його власниками. Тож кожного разу перед перекладачем ставиться абсолютно інакше завдання.

Локалізація тексту реалізується на двох рівнях: поверхнева локалізація та глибинна локалізація.

Перший рівень стосується мовного рівня, передбачає функціональну відповідність оригіналу і перекладу, забезпечується еквівалентним або адаптивним перекладом та оцінюється залежно від ступеня досягнення перекладачем поставленої перед ним мети (теорія скопосу). Серед прикладів поверхневої локалізації виокремлюємо: 1) адаптацію «чужої» метричної системи до національної; 2) зазначення дат в усталеній для мови-реципієнта формі; 3) зазначення часу в усталеній для мови-реципієнта формі; 4) адаптацію чисел.

Другий рівень локалізації скерований на адаптацію тексту до специфічної для культури ментальності, системи цінностей, конвенціоналізованих зразків поведінки в певній комунікативній ситуації тощо. Тобто поверхнева локалізація відбувається на мовному рівні та граничить з перекладом, а глибинна – на рівні адаптації культурних диференцій, що передбачає інший спосіб репрезентації інформації. Таким чином, мовленнєва діяльність регламентується на рівні офіційної фахової комунікації нормами міжнародного та національного права, а також конвенціоналізованими в межах культури правилами фахової комунікації, сформованими на ґрунті ментальності, шкали суспільних цінностей та усталених зразків поведінки з огляду на комунікативну ситуацію. Правові норми фахової комунікації регламентуються законами про інформаційний супровід продуктів, а також законами та деклараціями про відповідальність виробника і постачальника перед споживачем. Культурно зумовлені правила фахової комунікації закріплюються у мовленнєвих зразках, специфічних для фахової субмови та для типу фахової публікації. Це обумовлює змістову і формальну структуру публікації, а також її стилістичні, граматичні та лексичні характеристики. Тому публікації для глобального ринку передбачають адаптацію тексту до національної та регіональної культурної традиції. Проаналізуємо типологію культурної адаптації інструкцій для медичного застосування препаратів німецькою та українською мовами.

Тексти такого типу відносимо до екстрафахової комунікації на рівні «експерт □ неексперт», оскільки вони призначені, в першу чергу, для потенційних пацієнтів, а їхня функція полягає в інформуванні про

медичний препарат та інструктуванні щодо застосування ліків. Тому формальна макроструктура обох текстів в цілому збігається і містить такі пункти: 1) назву препарату; 2) інформацію для пацієнта; 3) склад лікарського засобу; 4) фармакологічну групу препарату; 5) показання, протипоказання та застереження щодо застосування препарату; 6) взаємодію з іншими лікарськими препаратами; 7) спосіб застосування та дози; 8) можливі побічні ефекти; 9) термін придатності препарату та умови його зберігання; 10) упаковку та лікарську форму препарату; 11) правила реалізації препарату; 12) назву та адресу виробника.

Окрім цієї інформації листок-вкладка для реципієнта українською мовою обов'язково містить інформацію про реєстрацію препарату в Міністерстві охорони здоров'я, а також номер реєстраційного посвідчення із зазначенням дати реєстрації, а в німецькому варіанті тексту додатково зазначається дата написання інструкції.

Для структурування тексту та виокремлення важливої інформації використовується форматування на кшталт абзаців та абзацних відступів, жирного та курсивного шрифтів, а також написання слів великими літерами. У текстах переважають описові та інструктивні сегменти, репрезентовані розповідними та наказовими реченнями. Проте виклад матеріалу в обох текстах істотно відрізняється.

Німецький текст набагато довший і характеризується емоційністю мовленнєвих зразків, «семантичною» наочністю важливої для пацієнта інформації та деталізацією матеріалу. Так, текст починається із звертання у формі: *Liebe Patientin!* – «дорога пацієнтко», *Lieber Patient!* – «дорогий пацієнте». А в наказових реченнях постійно уживається слово *bitte* – «будь ласка», що пом'якшує їхню категоричність і надає їм конотації ввічливості.

Фрагменти тексту, які описують протипоказання, застереження та взаємодію з іншими лікарськими препаратами, можливі негативні наслідки через неправильне застосування препарату і побічні ефекти, починаються із запитання, виділеного курсивом:

Welche anderen Arzneimittel beeinflussen die Wirkung von BUSCOPAN PLUS?

Was ist zu tun, wenn BUSCOPAN PLUS in zu großen Mengen angewendet wurde?

Welche Nebenwirkungen können bei der Anwendung von BUSCOPAN PLUS auftreten?

Це допомагає реципієнтам орієнтуватися в тексті та пропонує готові відповіді на запитання: *З якими препаратами (не)можна уживати ці ліки? Які побічні ефекти можливі?* Тому реципієнт не повинен екстрагувати потрібні йому відповіді з тексту самостійно, що забезпечує від можливих негативних наслідків для здоров'я пацієнта через неправильне розуміння тексту інструкції.

Назва препарату в тексті пишеться великими літерами. Цей спосіб виокремлення слова у тексті кваліфікуємо як латентну рекламу, оскільки візуально виокремлюється назва саме цього препарату: *BUSCOPAN PLUS*.

Крім того, тлумачення медичних термінів або їхні перефразування відомими народними позначеннями спрощує фаховість тексту і спрощує його рецепцію гіпотетичним пацієнтам:

Engwinkelglaukom (Augenkrankheit: grüner Star);

tachykarde Herzrhythmusstörungen (krankhaft beschleunigter Herzschlag);

Myasthenia gravis (besondere Form von krankhafter Muskelschwäche);

Megakolon (krankhafte Aufweitung des Dickdarms).

Крім термінів, у тексті пояснюються і можливі причини порушення нормальної роботи органів людини:

Mechanische Verengung im Magen-Darm-Trakt (z.B. wegen einer Geschwulst oder durch Darmabknickung).

Harnverhaltung bei mechanischen Verengungen der Harnwege (z.B. bei Vergrößerung der Vorsteherdrüse).

Побічні ефекти в тексті не просто перераховуються, а детально описується їхній перебіг:

Überempfindlichkeitsreaktionen (Schwellungen im Gesicht, Atemnot, Schweißausbruch, Übelkeit, Blutdruckabfall, bis hin zum Schock).

Störungen beim Wasserlassen (Nachtröpfeln, verminderter Harnstrahl).

Дозування препарату наочно подається в таблиці. Проте експліцитно наголошується на способі прийому ліків, тривалості курсу лікування, максимальних добових дозах тощо:

Die Maximaldosis pro Tag (24 Stunden) darf keinesfalls überschritten werden, und der zeitliche Abstand bis zur Anwendung der nächsten Filmtabletten (sofern dies notwendig ist) muss mindestens 8 Stunden betragen.

Die Filmtabletten sollen unzerkaut mit Flüssigkeit geschluckt werden.

Важлива інформація прямо чи опосередковано повторюється, що яскраво ілюструє редуваність тексту та бажання автора у такий спосіб сконцентрувати увагу на важливих фрагментах тексту. Так, у дозуванні зазначено, що препарат можна приймати з 12 років і додатково зазначається, що його не можна приймати дітям:

Anwendungsgebiete: Für Erwachsene und Jugendliche ab 12 Jahren.

Gegenanzeigen: Das Präparat ist nicht für Kinder geeignet. Erwachsene und Jugendliche über 12 Jahre.

Dosierungsanleitung: Erwachsene und Jugendliche über 12 Jahre.

Серед синтаксичних структур переважають імперативні речення в інструктивних частинах тексту та складнопідрядні речення в активному стані в описових фрагментах. Останнє свідчить про експліцитне зв'язування частин тексту для наочної ілюстрації його логічної зв'язності:

Die im Abschnitt Nebenwirkungen beschriebenen anticholinergen Effekte können verstärkt auftreten, wenn BUSCOPAN PLUS gleichzeitig mit anderen Arzneimitteln angewendet wird, die selbst solche Effekte hervorrufen können wie z.B. Amantadin, trizyklische Antidepressiva, Chinidin, Disopyramid und Antihistaminika.

Bei gleichzeitiger Einnahme von Arzneimitteln, die in der Leber abgebaut werden und dort eine so genannte Enzyminduktion bewirken, wie z. B. bestimmte Schlafmittel und Antiepileptika (u.a. Phenobarbital, Phenytoin, Carbamazepin) sowie Rifampicin, können auch durch sonst unschädliche Dosen von Paracetamol Leberschäden hervorgerufen werden. Gleiches gilt bei Alkoholmissbrauch.

Як і український текст, текст німецькою мовою насичений узгодженими означеннями (вираженими зокрема і дієприкметниковими зворотами), які характеризують побічні ефекти, взаємодію з іншими препаратами, показання та протипоказання, склад лікарського засобу тощо:

Ganz allgemein kann die gewohnheitsmäßige Anwendung von Schmerzmitteln, insbesondere bei Kombination mehrerer schmerzstillender Wirkstoffe, zur dauerhaften Nierenschädigung mit dem Risiko eines Nierenversagens (Analgetika-Nephropathie) führen.

Die im Abschnitt Nebenwirkungen beschriebenen anticholinergen Effekte können verstärkt auftreten...

Процесуальні дії описуються переважно пасивними конструкціями:

Bei gleichzeitiger Gabe von Paracetamol und Chloramphenicol kann die Ausscheidung von Chloramphenicol deutlich verlangsamt und seine Toxizität erhöht werden.

Модальність на рівні тексту виражається лексичними засобами та граматичними структурами:

BUSCOPAN PLUS darf nicht angewendet werden, wenn eine der folgenden Erkrankungen vorliegt...

Hier ist eine Anwendung unter ärztlicher Kontrolle und gegebenenfalls eine Dosisverringerung oder ein größerer zeitlicher Abstand zwischen den Anwendungen erforderlich.

Das Präparat ist nicht für Kinder geeignet.

У тексті виокремлюються слова-маркери, покликані привертати увагу реципієнтів та інформувати їх щодо пропозиції висловлення:

Vorsichtsmaßnahmen und Warnhinweise

Hinweis

Український текст значно коротший і складніший через уживання великої кількості медичних термінів без тлумачення їхнього значення, напр.: простагландини, агрегація тромбоцитів, антикоагулянти, кумарин, гіпотензивна дія інгібіторів ангіотензинперетворюючого ферменту (АПФ), каптоприл, еналаприл, бета-блокатор, атенолол, метопролол, пропранолол, нирковий кліренс літію та ін.

Важливо наголосити, що дескриптивні фрагменти тексту українською мовою представлені переважно номінативними реченнями, часто у формі еліптичних конструкцій:

Likuvannya stanів, що супроводжуються слабким і помірним болем.

Підвищена чутливість до ібупрофену чи інших складових препарату...

Помічена раніше алергічна реакція на ацетилсаліцилову кислоту...

У тексті виокремлюється велика кількість простих поширених речень, але для експлікації логічних відношень уживаються складнопідрядні речення причини, наслідку, додатка, умови тощо:

Якщо у Вас виникнуть додаткові питання, будь ласка, проконсультуйтеся з Вашим лікарем або фармацевтом.

Є повідомлення про те, що ібупрофен підвищував концентрацію літію у плазмі та сироватці крові й зменшував нирковий кліренс літію.

Перед тим, як застосовувати препарат, порадьтеся з лікарем щодо схеми прийому.

У тексті велика кількість узгоджених означень, які характеризують можливі побічні ефекти, взаємодію з іншими препаратами, показання та протипоказання, склад лікарського засобу тощо: головний, зубний, м'язовий, менструальний, післятравматичний біль, дисменорея, біль у нижній частині спини, ревматичний біль, сіднична невралгія, біль у горлі і підвищена температура.

Модальність тексту виражається переважно на лексичному рівні та вказує на можливі наслідки через неправильне застосування препарату або можливі побічні ефекти через приймання ліків:

- не рекомендується застосовувати препарат;

- не впливає на здатність керувати автотранспортом;

- можуть мати місце алергічні реакції;

- може спричинити ослаблення гіпотензивної дії інгібіторів;

- може послабити натрійвividну дію фуросеміду;

- може підвищувати токсичність метотрексату.

Аналіз наочно демонструє культурні відмінності текстів і необхідність їхньої адаптації до специфічного мовного середовища. Однак рівень локалізації обумовлюється чинниками на кшталт: популярність продукту серед споживачів; наявність чи відсутність конкурентів, які пропонують подібну продукцію; дефіцит продукції. Якщо продукція користується попитом серед споживачів і на ринку попит перевищує пропозицію, виробник локалізуватиме текст в межах вимог національного законодавства до інформаційного супроводу продукції. Крім того, популярність західної продукції в країнах третього світу та країнах, що розвиваються, часто спонукає виробників створювати технічну документацію й упаковку на продукт у формі, що забезпечує впізнаваність його іноземного походження для збільшення обсягів продажу.

Якщо ж на ринку існують інші аналогічні товари чи послуги від компаній-конкурентів, які добре адаптовані до споживчого ринку, виробникові доведеться ретельно адаптувати та популяризувати власний продукт, щоб завоювати свою частку ринку.

У ході дослідження було зауважено, що основними способами перекладу медичних інструкцій є:

1) конкретизація (конкретизація – процес набуття терміном більш вузького значення; перекладач також використовує конкретизацію для ширшого і повнішого розкриття змісту); наприклад:

В оригіналі:

Anwendungsgebiete

Zur unterstützenden Behandlung bei:

- *Thrombophlebitis*

- *Postthrombotischem Syndrom einschließlich des Ulcus cruris und des Odems*

- *Traumatisch bedingten Schwellungen, Entzündungen oder Schmerzen*

- *Prophylaxe und Therapie postoperativer Entzündungs- und*

Schwellungszustände

- *Wirbelsäulen-Syndrom, rheumatoider Arthritis, aktivierter Gelenksarthrose*

- *Adnexitis*

Переклад:

Показання для застосування. Препарат застосовують для лікування і профілактики у складі комбінованої терапії при: запаленнях ЛОР-органів та дихальних шляхів, при синуситах, бронхітах, бронхопневмонії; панкреатиті, виразковому коліті, хворобі Крона; розсіяному склерозі, ішемічній хворобі серця, інфаркті міокарда, вторинній профілактиці ре інфаркту; ревматоїдному артриті, несуглобовому ревматизмі, остеоартрози, хворобі Бехтерева, хворобі Шегрена; запальних процесах в хірургії, пост травматичних набряках, в тому числі після операційних, пластичних і реконструктивних операцій; тромбозах, тромбозах, посттромботичному синдромі, васкулітах, облітеруючому тромбангіїті, профілактиці рецидивуючих флебітів, лімфедемі, вторинному лімфатичному набряку; запаленні сечовивідних шляхів, циститі, цистопієліті, простатиті; хронічній інфекції у гінекології, аднекситі, мастопатії; переломі, запальних процесах м'яких тканин, дисторзії, вивихах, хронічному пост травматичному процесі, травмі у спортивній медицині.

2) Транскодування (спосіб перекладу, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу):

Merz Pharma GmbH & Co. KGaA, D- 60318 Frankfurt – Мерц Фарма ГмбХ і Ко. КГаА, 60318 Франкфурт-на-Майні; Bayer HealthCare AG, Leverkusen – Байер Хелскер АГ, Леверкузен.

3) Калькування (дослівний або буквальный переклад):

Wobenzym darf nicht angewendet werden.

Bei Überempfindlichkeit gegen einen der Bestandteile des Präparates. –

Протипоказання. Індивідуальна гіперчутливість до компонентів препарату.

4) описовий переклад або експлікація (слово замінюється в мові перекладу словосполученням, яке адекватно передає значення цього слова, при цьому опис не повинен бути надто докладним і складним):

Cinnabsin® ist eine weißliche Tablette zum Einnehmen. – білого до сіро-білого кольору, можливо з легким відтінком жовто- жовтогарячого кольору, іноді злегка плямисті, круглі, двопласкі таблетки зі скошеним краєм;

5) переклад еквівалентом (постійним рівнозначним відповідником певному слову або словосполученню, який в абсолютній більшості випадків не залежить від контексту):

Wechselwirkungen mit anderen Arzneimitteln und sonstige Wechselwirkungen – Взаємодія з іншими лікарськими засобами.

Через деякі розбіжності у граматиці, синтаксичній та морфологічній будовах двох мов дуже часто

доводиться при перекладі використовувати різного роду перетворення: 1) перестановку (лексичні елементи міняються місцями, тобто, змінюють позицію на протилежну); 2) заміну (наприклад, іменник замінюється у перекладі на прикметник, а прикметник – на дієслово тощо); 3) додавання (введення в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі з метою правильної передачі змісту речення оригіналу, що перекладається, та/або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують в культурі мови перекладу); 4) вилучення (усунення в тексті перекладу тих лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного змісту тексту).

Ці види перетворень можуть поєднуватися один з одним, набуваючи при цьому характеру складної, комплексної трансформації.

Переклад медичних термінів вимагає від перекладача достатнього рівня обізнаності у відповідній галузі знань та чіткого дотримання норм української мови. Найбільш прийнятними для функціонування в медичній термінології вважаються ті слова, які визнані більшістю спеціалістів, зрозумілі всім та які відображають суть явища або предмета. Значення терміна в медицині лише тоді стає загальним надбанням, коли воно зафіксовано за допомогою чіткого терміна, що не припускає різних тлумачень, є простим та однозначним.

У ході дослідження виявлено, що для оригінальних текстів інструкцій, у більшості випадків, не існує шаблонної структури, а кожна з досліджуваних інструкцій містить свій специфічний виклад інформації: майже 52 % усього тексту інструкцій становлять терміни (вузкоспеціалізовані терміни, загальномедичні, загальнонаукові та термінологізовані загальнонавжівані слова).

У досліджуваних інструкціях виявлена не співвідносність оригіналу та перекладу: не збережена структура, лексичний склад не співпадає. Виявлені неспіввідносності класифіковано як наступні перекладацькі перетворення: додавання або вставка, опущення та семантичні трансформації. Зазвичай подібні явища є закономірними, якщо вони визначені різницею у системі мови, традиціями тієї чи іншої держави. Та в даному випадку трансформації можна назвати невиправданими. У 70% інструкцій при перекладі повністю замінені структура тексту.

Найбільш частотною трансформацією у перекладі текстів інструкцій є вставка. Виділено декілька видів вставок: вставка слова, вставка речення, цілого відрізка тексту, та так звана обов'язкова або вимушена вставка, тобто інформація від МОЗ України, яка повинна міститися у кожній інструкції до ліків випущених у продаж на території України. У 50% опрацьованих інструкцій зустрічається вставка цілого відрізка тексту. При цьому неможливо виявити звідки походить ця інформація. У складі даних інструкцій лише частина тексту відповідає оригіналу, а уся інша частина – це вставка. У складі спочатку перераховуються речовини, які є у даному препараті, що і містить оригінальний текст, потім дається детальне роз'яснення кожної з цих речовин, а саме: їх специфіка, сфера використання. Це стосується і протипоказань, показань до застосування.

У 20 % проаналізованих інструкцій у перекладі міститься опущення. При описі показань у перекладі збережена тільки перша фраза, все інше опускається. Семантичні трансформації, де у реченні повністю замінені зміст, містять 10% досліджуваних інструкцій. В даному випадку під виглядом науковості подається рекламний текст, тобто спостерігається прагматична ціль – вплинути на підсвідомість потенційного споживача. Такі трансформації, на наш погляд, несуть суб'єктивний характер та їх використання в даних ситуаціях може призвести до трагічних результатів, оскільки з невідомих причин, замінюється інформація щодо застосування препарату, дозування, побічних ефектів.

Серед особливостей медичних інструкцій можна назвати такі:

- підзаголовки деяких німецьких медичних інструкцій, сформульовані у вигляді питальних речень, на відміну від українських, наприклад:

Was ist Cinnabsin® und wofür wird es angewendet? – Показання для застосування.

Wie ist Essentiale® Kapsel 300 MG einzunehmen? – Спосіб застосування та дози.

- Використання наказового способу:

Informieren Sie bitte Ihren Arzt oder Apotheker, wenn eine der aufgeführten Nebenwirkungen Sie erheblich beeinträchtigt oder wenn Sie Nebenwirkungen bemerken, die nicht in dieser Gebrauchsinformation angegeben sind.

- В окремих випадках можливі реакції підвищеної чутливості, як, наприклад, шкірні реакції. У цьому випадку варто відмовитися від прийому препарату і звернутися до лікаря.

- Використання пасиву, який при перекладі здебільшого замінюється активом:

Deshalb kann es notwendig sein, dass die Dosierung dieser Arzneimittel angepasst werden muss. – У випадку передозування зверніться до лікаря.

- Наявність аббревіатур:

DHU-Arzneimittel – «Deutsche-Homoeopathic Union» – Німецький Гомеопатичний Союз.

Отже, переклад медичної інструкції потребує наявності як лінгвістичних, так і медичних знань і є досить складним для виконання, оскільки текст насичений не тільки термінами, а й абрєвіатурами та складними граматичними конструкціями.

Висновки. Провівши дослідження, було зроблено певні висновки.

1. Специфіка перекладу веб-сайтів полягає у тому, що текст у цьому випадку не просто носій інформації. Найчастіше це – основний критерій, яким керується потенційний замовник при виборі послуг тієї або іншої компанії. Так було виявлено, що для оригінальних текстів інструкцій, у більшості випадків, не існує шаблонної структури, а кожна з досліджуваних інструкцій містить свій специфічний виклад інформації.

2. Використання численної загальноживаної лексики в німецькомовних інструкціях до медичних препаратів, свідчить про доступність інформації користувачам та про кращу поінформованість щодо відповідного медичного препарату, на відміну від українськомовних інструкцій, зміст яких, переобтяжений великою кількістю вузькофасхової лексики.

3. Встановлено, що переклад медичних інструкцій потребує наявності як лінгвістичних, так і медичних знань і є досить складним процесом, оскільки ці тексти насичені не тільки термінами й абрєвіатурами, а також складними граматичними конструкціями.

Джерела

1. Geisler L. Innere Medizin. Stuttgart : W. Kohlhammer GmbH, 2006. 735 S.
2. Göpferich S. Textproduktion im Zeitalter der Globalisierung : Entwicklung einer Didaktik des Wissenstransfers. Aufl. 3. Tübingen : StauffenburgVerl., 2008. 497 S.
3. Reinart S. Kulturspezifik in der Fachübersetzung : die Bedeutung der Kulturkompetenz bei der Translation fachsprachlicher und fachbezogener Texte. Berlin : Frank & Timme, 2009. 557 S.

Післямова

У колективній монографії було досліджено питання розвитку сучасного суспільства в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії, облік, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, туризм.

Над колективною монографією працювали автори, які представляють наступні профільні наукові, навчальні, науково-педагогічні, творчі та мистецькі заклади та установи (інформацію подано мовою оригіналу рукопису автора): Yaroslav Mudryi National Law University, Вінницький національний технічний університет, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Державний біотехнологічний університет, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Житомирський державний університет імені Івана Франка, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона Національної академії наук України, Інститут промисловості НАН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київський національний університет будівництва і архітектури, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Комуніальний заклад «Пересічанський ліцей» Солоницівської селищної ради, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин, Науково-дослідний центр промоції здоров'я та профілактичної медицини, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Національний університет «Львівська політехніка», Національний університет «Одеська політехніка», Національний університет оборони України, Одеський національний медичний університет, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Сумський національний аграрний університет, Харківська державна академія культури, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Видавництво висловлює щиру подяку колективу авторів за їх роботу та особистий внесок у розвиток вітчизняної науки.

Наукове видання

Shchokina Tetiana Mykolaivna, Soroka Natalia Anatoliivna, Агасієва Олександра Вікторівна,
Азарова Анжеліка Олексіївна, Амоша Олена Олександрівна, Андрейців Іванна Богданівна,
Артамощенко Вадим Станіславович, Белей Оксана Ігорівна, Бернацький Артемій Володимирович,
Вдовиченко Раїса Петрівна, Грабовська Уляна Константинівна, Гриненько Ігор Іванович,
Даценко Віта Василівна, Єпик Лариса Іванівна, Завгородня Олена Василівна,
Заповольський Микола Володимирович, Здоровець Тетяна Іванівна, Калічак Юрій Львович,
Кашей Дарина Григорівна, Кисельов Андрій Олександрович, Коваленко Олександр Вікторович,
Коваль Зоряна Остапівна, Космін Леонід Георгійович, Кравець Андрій Сергійович,
Краус Олександра Олександрівна, Курчатова Анжеліка Віталіївна, Левицька Анна Іванівна,
Лись Дар'я Анатоліївна, Мерчанський Володимир Вікторович, Микитенко Вікторія Володимирівна,
Незеленнікова Уляна Дмитрівна, Новікова Анна Віталіївна, Омельчук Ніна Михайлівна,
Петренко Наталія Миколаївна, Подрез Юлія Вікторівна, Прокіпчук Артур Андрійович,
Рагімлі Захра Бахлул кизи, Сергіна Світлана Володимирівна, Смолій Андрій Валерійович,
Сологуб Катерина Віталіївна, Стефанович Павло Іванович, Хоботова Еліна Борисівна,
Ціватий Вячеслав Григорович, Чернишова Анна Михайлівна, Шапочка Катерина Анатоліївна,
Шемаєв Олександр Олександрович, Штаєр Лідія Омелянівна.

Україна та світ: виміри сьогодення

Колективна монографія

Видання українською та англійською мовами

ISBN 978-617-7886-50-0

DOI: 10.61718/mon-2024-7

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

Формат 60x90 1/8

Гарнітура «Times New Roman»

Авторські аркуші – 23,9.

Видавець СГ НТМ «Новий курс»

Пр. Перемоги, 77, оф. 179, Харків, 61174, Україна

Тел.: +380962250903, +380500301905

Telegram, Viber: +380970440309

Сайт: www.newroute.org.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023
Зареєстровано у Global Register of Publishers